

AUALA E TE FAIA AI LE MEA SA'O – FA'AILOA MAI, LAFOA'IA PE TU'U 'AUA LE AUMAIA

I totonu o Niu Sila, e matuā manino lelei le tulafono. Afai o e aumaia ni 'oloa e ono lamatia ai le atunu'u ma lona si'osi'omaga, e aofia ai ni mea'ai mai le va'alele, e tatau ona e fa'ailoaina mai pe lafoa'i fo'i i kalone fa'apitoa ua saunia i le malae va'alele, a le o lena e sili ona tu'u aua le aumaia.

FA'AILOA MAI

O pasese uma e malaga mai i Niu Sila e tofu ma le Pepa Fa'atumu o Pasese Taunu'u. Faitau lelei i ai ma fa'atumu, fa'ailoa mai ni po'o 'oloa uma lamatia e te ono sau ma oe. A mae'a su'esu'ega, o le tele lava o nei 'oloa e toe fa'afo'i atu ia te oe. Peita'i, e i ai nisi 'oloa e ono mana'omia le faia i ai o ni togafitiga, ma e te ono totogia lea auaunaga. O 'oloa uma e fa'asāina ma lē taliaina ona fa'aulufaleina mai i totonu o Niu Sila, o le a fa'atama'ia i le taimi vave lava. Ae mafai ona toe fa'afo'i ia oloa i le atunu'u na aumai ai, pe afai e te mana'o i ai, ma e te ono totogia le tau e toe ave ai.

LAFOA'IA

Ua saunia ni kalone lapisi fa'apitoa i malaeva'alele e lafoa'i i ai ni oloa lamatia e te ono sau ma oe ae e le'i amataina le siakiina o lou ulufale mai.

AFAI E TE LĒ O MAUTINOA, TU'U, AUA LE AUMAIA PO'O LOU FA'AILOAINA MAI FO'I

Afai e te mana'o ia vave ona e alu 'ese mai ma malaeva'alele po'o nisi tuā'oi o Niu Sila, 'aue e te aumaia ni 'oloa lamatia – ma afai e te lē o mautinoa po'o nisi o 'oloa o lo'o e sau ma 'oe e faasāina, fa'ailoa mai.

A 'E LĒ TAUSISI I LE TULAFONO

O le tulafono a Niu Sila le fa'ailoaina mai o 'oloa lamatia uma o lo'o e ono sau ma 'oe. Afai e te lē fa'ailoaina mai 'oloa fa'asāina i totonu o lau Pepa Fa'atumu Mo Pasese Taunu'u, e ono fa'asalaina oe i le taimi lava lena i se sala tupe e \$400 pe molia foi oe i le tulafono. O le molia i le tulafono e ono fa'asalaina i se sala tupe e ono o'o i le \$100,000 po'o le tu'uina atu foi o oe i le falepuipui.

SILASILA TOTO'A I LE TAIMI E TALAI AI AU ATO

E tatau ia oe ona silasila toto'a i le taimi e talai ai au ato ma va'ai lelei pe i ai ni iniseti ola po'o nisi meaola nini'i e ono aumai i au meatotino. O so'o se mea e te maua e ono tāua ma e matou te fia iloina – fa'amolemole telefoni mai i le telefoni e leai se todogi e 24 itula le au'aunaga o le **0800 80 99 66**.

Mo fa'amatalaga auili'ili e uiga i pepa fa'amaonia e mana'omia atoa ai ma Tu'utu'uga tau i le Soifua Malōlōina mo le fa'aulufaleina mai o 'oloa e tatau ona faia ni pepa ma ni togafitiga ina ia talia ai le fa'aulufaleina mai i Niu Sila nei o ni oloa lamatia, fa'amolemole asiasi ane i le: www.mpi.govt.nz.

TU'USAUNOAGA:

O fa'amatalaga uma i totonu o lenei pepa ta'iala e sa'o ato'ato'a i le taimi na lomai ai. O aiaiga ma tu'utu'uga e mana'omia mo le fa'aulufaleina mai i totonu o Niu Sila o ni 'oloa lamatia, e mafai ona suia i so'o se taimi e aunoa ma se fa'aaliga e faia muamua. Afai e te lē o mautinoa, e fautuaina oe ina ia fesili ane i se ofisa asiasi a le matagaluega o fa'atoaga.

O Niu Sila o se tasi o atunu'u e a'afia i se feagaiga fa'alevā-o-malō e puipuia ai le faia o ni fefa'ataua'iga i ni vaega o meaola po'o ni la'au ua lamatia i le ono mou atu. E i ai ituiga o oloa e gaosia mai pa'u o manu ma vaega o ni meaola, fa'apea atigi figota ma 'amu'amu e lē mafai ona fa'aulufaleina mai i totonu o Niu Sila, e aunoa ma pepa fa'ataga aloā'ia mai le CITES. Asiasi i le cites.org.

FA'AILOA MAI PO'O LE LAFOA'IA. O LE TULAFONO A NIU SILA

New Zealand Government

MP10032/JUN2013/SAM

FA'AILOA MAI PO'O LE LAFOA'IA OLOA E LAMATIA AI LE ATUNU'U MA LONA SI'OSI'OMAGA

O LE TULAFONO A NIU SILA

Ministry for Primary Industries
Manatū Ahu Matua

A E FAIMALAGA I NIU SILA I LE VA'ALELE

E tūa tele lou tausisi i tulafono a Niu Sila. O lona uiga e tatau lava ona e fa'ailoaina mai po'o le lafoa'ia fo'i ni oloa lamatia i a matou nofoaga fa'alevā o malō. E ono ia te oe ni oloa o lo'o fe'avea'ia ni manu fa'alafuā ma ni fa'ama'i. O nei manu fa'alafuā ma ni fa'ama'i e ono o'o i le fia o ni miliona talā le fa'atama'ia e ono o'o i le tamāoāiga ma le si'osi'omaga a lo tatou atunu'u.

O LE MEA E TUPU PE A E TAUNU'U I SE MALAEVA'ALELE O NIU SILA

E i ai vaega tūa o le puipuiga o le atunu'u ma lona si'osi'omaga e fa'atinoina i tuaoi uma o Niu Sila:

1

Fa'atumu ia sa'o lelei lau Pepa Mo Pasese Taunu'u. E tatau ona fa'ailoa uma mai ma tusia i totonu o lea Pepa ni oloa e ono i ai ni ona a'afiaga i le si'osi'omaga.

2

Lafoa'i i totonu o kalone lapisi fa'apitoa ua saunia nisi oloa e te le'i tusia ma fa'ailoaina mai.

3

Taua'ao lau Pepa Mo Pasese Taunu'u i le ofisa asiasi a le matagaluega o fa'ato'aga. O le a su'esu'eina loa oloa lamatia ua fa'ailoaina mai.

E ono fa'aaogāina foi ta'ifau sosogi e siakia au ato, atoa ai ma le fa'ata po'o le talaiina foi mo sa'il'iliga.

AFAI E TE LĒ O MAUTINOA, FA'AILOA MAI PEA.

O OLOA LAMATIA E TATAU ONA E FA'AILOAINA MAI:

O oloa uma nei e lamatia ai Niu Sila, ma e tatau lava ona e fa'ailoaina mai. Afai e te le mautinoa, ia fa'ailoa mai pea.

Mea e fa'aaoga i le kukaina o taumafa, o mea'ai gaosia mai le susupovi, meli suamalie, poleni, fa'amoega pi ma so'o se mea e maua mai pi, pulou aitu fa'amamago, ma lekiume (legumes).

Fuala'au 'aina ma fuala'au fai kuka, felesi pe ua fa'amagoina.

Mea uma e gaosia mai ogāla'au e pei o pate, lali ma tagipalau, fa'atagata, tao atoa ma matapulepule, fa'apea foi nisi mea e faatumu i ni fatu la'au po'o vaolima mamago, e gaosia mai le ofe, popo po'o pulupopo, po'o lauulu, fulufulu o manu, fulufulu mamoe e le i fa'aasuina, pa'u ma fulu o manu felelei, ponaivi ma aitagā figota.

So'o se ituaiga o la'au, vaega o se la'au ua tipiina ese mai, fua o la'au, fatu la'au, tumutumu la'au, la'au sosolo, ogāla'au ma a'a ma fatu la'au.

Mea uma e fa'aaogā i ta'aloga ma togalaupapi i fafo, e pei o mea ta'alo, ma so'o se ituaiga se'evae e ono pipi'i mai ai ni palapala, fatu la'au po'o se suavai.

So'o se ituaiga o a'ano o manufasi, i'a po'o moa aofia ai mea fa'asaoina.

Vai fa'aleatunu'u fa'aanamua po'o ni vai fai mai la'au, vai inu, vai mo le soifua maloloina ma vai fai e aofia ai vai e gaosia mai manu ma la'au.

Manatua: Mo se lisi atoa o oloa e tatau lava ona fa'ailoaina mai silasila lelei i le lau Pepa Fa'atumu o Pasese Taunu'u po'o lou asiasi ane fo'i i le: www.mpi.govt.nz